

Zápis ze zasedání Výboru pro práva dítěte

ze dne 25. září 2024

Místo a čas konání: Úřad vlády ČR, Rytířská 31, místnost ZM BEZO - 9:30 – 13:00

Přítomni: K. Bělohlávková, Á. Bučinská Němečková, I. Dvořáková (Asociace dítě a rodina, online), L. Felcmanová, D. Hovorka, J. Hrabálek, K. Chábová, D. Kaszper (Republikové forum dětí a mládeže, online), A. Křístek, B. Křížanová, P. Najman, H. Nová (Spolek rodinněprávních a opatrovnických soudců), M. Oktábcová, E. Petrová (*předsedkyně*), A. Redlichová (online), J. Rychlý (Republikové forum dětí a mládeže), J. Řepová (online), P. Schmiedová, M. Šimůnková (online), M. Štěpánková Štýbrová (MŠMT, online), P. Šuplerová, Š. Tyburcová, P. Wünschová

Omluveni: J. Provazníková

Hosté: S. Enenkl (Česká středoškolská unie), K. Jůzová Kotalová (MPSV), J. Pavlovic (MZ), M. Šamová (ÚV RRP)

Sekretariát ÚV: K. Šimáčková Laurenčíková (zmocněnkyně vlády pro lidská práva), V. Kundrák, D. Šmídová (tajemnice Výboru)

Program:

1. Aktuality k tématům z minulého zasedání (9:30 – 10:15)
 - a) Informace k novele OZ – domácí násilí (ÚV RRP)
 - b) Informace k novele OZ – nesporné rozvody a nepřijatelnost tělesného trestání dětí (MSp)
 - c) Informace k úpravě znásilnění z podstaty (MSp)
 - d) Informace k přípravě vládního návrhu legislativní úpravy náhradního mateřství (MSp)
 - e) Informace k přípravě návrhu úpravy dětského certifikátu (MSp)
 - f) Informace k metodice CRIA (MPSV)
2. Aktuální stav péče o nejmenší děti a plány do budoucna (10:15 – 11:00)
3. Představení věcných tezí nového zákona MPSV o ochraně dětí a podpoře rodin (MPSV) (11:00 – 11:30)

přestávka

4. Komise pro posuzování náhlých úmrtí dítěte, Child Death Review Committee (Terezie Pemová) (11:45 – 12:15)
5. Sociální pracovníci ve školách (SOFA) (12:15 – 12:45)
6. Různé (12:45-13:00)

Předsedkyně Výboru přivítala členy a členky Výboru a hosty a hostky a shrnula návrh programu zasedání, který byl schválen všemi členy a členkami Výboru.

1. Aktuality k tématům z minulého zasedání

a) Informace k novele OZ – domácí násilí

M. Šamová informovala o novele občanského zákoníku k domácímu násilí.

A. Redlichová dále představila pokrok v tématech, která Výbor projednává pravidelně.

b) Informace k novele OZ – nesporné rozvody a nepřijatelnost tělesného trestání dětí

Věcně se od poslední poskytnuté informace nic nezměnilo. V červnu byl návrh zákona vládou předložen Poslanecké sněmovně a je projednáván jako sněmovní tisk č. 728. První čtení proběhlo v červenci a aktuálně garanční Ústavně-právní výbor sněmovny projednával návrh na své schůzi dne 5. září a projednávání prozatím přerušil. Byl podán zatím jeden pozměňovací návrh, a to paní poslankyně Válkové a pana poslance Vondráčka, kterým navrhuje umožnění rozvodu před notářem v případě nesporného rozvodu bez společných nezletilých dětí, pokud spolu manželé alespoň rok nežijí. Soudy se k návrhu zákona stále staví spíše negativně. Odloženo do 26. 9. 2024. Zároveň je projednáváno povolení dovolání v rodinně právních věcech.

c) Znásilnění z podstaty

Dne 19. června 2024 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 166/2024 Sb., kterým se s účinností od 1. ledna 2025 novelizuje trestní zákoník a některé další zákony.

Novelou byla přijata nová definice znásilnění založena na principu nekonsenzuálního pohlavního styku. O znásilnění půjde i v případě zneužití bezbrannosti, přičemž každé dítě mladší 12 let bude automaticky považováno za bezbranné.

d) Informace k přípravě vládního návrhu legislativní úpravy náhradního mateřství

Vláda na svém zasedání dne 21. srpna 2024 schválila Analýzu náhradního mateřství a uložila úkol vypracovat návrh zákona v souladu s Analýzou a předložit jej vládě do 1. ledna 2026.

Nyní jsme v úplném začátku, při přípravě návrhu zákona počítáme s úzkou spoluprací s Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem vnitra a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Na polovinu října je naplánováno jednání s Ministerstvem zdravotnictví.

e) Informace k přípravě návrhu úpravy tzv. dětského certifikátu

Od posledního zasedání Výboru byla věc dále řešena na politické úrovni, proběhly i nějaké interní schůzky s vybranými poslanci. Aktuálně se jeví nejreálnější řešení, které v podstatě spočívá ve vytvoření určitého zvláštního výpisu z Rejstříku trestů speciálně vydávaného pro práci s dětmi, v jehož příloze by byla vyznačena po stanovenou určitou dobu po zahlazení odsouzení i informace o tom, že dotyčný byl odsouzen pro trestný čin, v důsledku čehož lze jeho práci zahrnující přímý a pravidelný styk s dítětem považovat za rizikovou, pokud tak rozhodne soud (popř. u některých trestných činů, pokud to soud nevyloučí). Toto řešení by k požadavku poslanců mělo zahrnovat i informace o odsouzení, která byla vydána přede dnem nabytí účinnosti této změny, byť tato retroaktivita může být sporná.

Paní zmocněnkyně doplnila, že došlo k politické shodě na retroaktivitě v příloze rejstříku trestů. U některých trestů se takto stane automaticky, u některých rozhodnutím soudu. MSp má za úkol vypracovat návrh novely TZ a předložit ho Podvýboru pro sexualizované násilí. Výbor by měl být při přípravě konzultován.

J. Hrabálek upozornil, že se věc projednává již dlouho bez výrazného posunu.

D. Hovorka doplnil, že v rámci evropského práva se rovněž připravuje určitá povinnost ověřovat bezúhonnost při práci s dětmi. Je nicméně otázkou, jak dosáhnout na dobrovolné a neregulované činnosti.

ÚKOL: Na příští zasedání pozvat zástupce oddělení trestněprávní legislativy Ministerstva spravedlnosti.

f. Informace k metodice CRIA

D. Hovorka informoval, že metodika byla zveřejněna na webu MPSV. Zajistí i zveřejnění na webu ria.vlada.cz. Je potřeba zapracovat na šíření a používání této metodiky, aby bylo zajištěno účinné posuzování dopadu regulace na práva dítěte tak, jak požaduje novela zákona o sbírce zákonů účinná od 1. 1. 2024.

Předsedkyně doplnila informaci o vytvořeném Manuálu slučitelnosti a portálu Mezisoudy.cz, na kterém je možné metodiku rovněž zveřejnit.

Zmocněnkyně informovala o probíhajících školeních o lidských právech organizovaných Úřadem vlády. V současnosti probíhají pilotní školení pro MPSV, MZ a MŠMT a budou navazovat další. Požádala o společnou schůzku k diskusi nad možnostmi jednotlivých aktérů ve vzdělávání rezortů v efektivním hodnocení dopadů regulace na práva dítěte.

ÚKOL: Předsedkyně svolá schůzku s MPSV, Úřadem vlády a dalšími aktéry k diskusi nad možnostmi jednotlivých aktérů ve vzdělávání rezortů v efektivním hodnocení dopadů regulace na práva dítěte.

2. Aktuální stav péče o nejmenší děti a plány do budoucna

Předsedkyně na úvod vysvětlila, že téma bylo zařazeno z důvodu potřeby diskutovat situaci dětí do tří let v ústavní péči vzhledem k plánovanému ukončení činnosti dětských domovů pro děti do tří let věku (DD3) ke konci roku 2024.

Informovala zároveň o organizaci Kulatého stolu k budoucnosti péče o nejmenší děti se zástupci rezortů, jednotlivých zařízení a krajů, resp. dalších zřizovatelů, KVOP a soudců v červnu a přípravě navazujícího kulatého stolu.

Š. Tyburcová k DD3 Sulická v Krči uvedla, že je ve výběrovém řízení na oddělení dlouhodobé lůžkové péče, probíhá tedy transformace. Zároveň jsou ve výběrovém řízení na poskytovatele následné péče a registraci sociální služby – centra pro drogově závislé matky a jejich děti. Po účinnosti novely ZZS se dlouhodobá péče transformuje na centrum komplexní péče. Celkem pro dlouhodobou a následnou péči a CKP je plánována kapacita 55 lůžek. Do budoucna pak uvažují o centru duševního zdraví. Doplnila, že se bude jednat o zaučení rodičů, paliativní péči apod. Zároveň se jedná o kontaktním místě domácí péče a ambulanci pro chronicky nemocné děti.

J. Pavlovic doplnil, že Thomayerova nemocnice má projekt připravený. Je nicméně problematická charakteristika památkově chráněné budovy (problémy s regulacemi ze strany hasičů a památkářů). Rovněž se jedná o otázce, zda nemocnice nevyjmout z památkové ochrany.

Ohledně obav z pokračování režimu ústavu doplnil, že MZ směřuje od úhrad dle naplněné kapacity zařízení směrem k úhradám za úkony. Zároveň postupně stále více využívají IT nástroje k porovnání nákladnosti péče napříč republikou a zařízeními.

Proběhla diskuse o skutečnosti, že se do DD3 v Krči stále umísťují děti. Zároveň je z praxe patrné, že se stále umísťují děti bez zdravotních potřeb, děti nemají zapracovaný individuální plán a přemístění dítěte do jiného zařízení trvá měsíce.

Předsedkyně požádala o dodání statistik z DD3 v Krči do 4. 10. 2024.

P. Šuplerová doplnila, že KVOP obeslala krajské úřady s žádostí o počty dětí v DD3 a plánech do konce roku. Do 14 dní by měli být výsledky.

ÚKOL: Š. Tyburcová tajemnici zašle statistiky o dětech v DD3 v Krči (počet dětí, příjmy, plán péče do konce roku apod.) a tajemnice je rozešle členstvu.

ÚKOL: Tajemnice zajistí termín pro navazující kulatý stůl.

ÚKOL: Kancelář veřejného ochránce práv bude sdílet shrnutí odpovědí krajských úřadů s tajemnicí.

B. Křižanová informovala o Zprávě k DD3 za rok 2024. Data jsou k 31. 5. 2024, situace se po 3 měsících nicméně výrazně změnila. Některá zařízení byla zavřena z důvodu nedostatku dětí.

Trvá, že většina dětí neodpovídá cílové skupině DD3 – většina dětí je starších tří let a nemá závažné zdravotní potřeby. Příjmy zařízení se velmi snížily.

Důvody pro umístění jsou následující:

- 60% bydlení
- 33% zdravotní (ne všechny jsou závažné)
 - 46% bez jakékoliv diagnózy
 - 23% s diagnózou běžné populace (celiakie, chronický zánět horních cest dýchacích)
 - 9% s velmi obecnou diagnózou
 - 8% s velmi závažnou diagnózou (situace se však liší v každém kraji, přičemž v některých je 90-100% dětí umístěno ze závažných zdravotních důvodů)

Většina dětí je umísťována soudy, zařízení pak nemají prostor umístění odmítnout. Často zařízení nemají k dispozici diagnózu a není jasné, zda ji soud k dispozici měl či nikoliv.

ÚKOL: Tajemnice rozešle zprávu po jejím zveřejnění následující týden.

K. Jůzová Kotalová shrnula návštěvy MPSV v DD3 od začátku roku 2023. Všechny návštěvy probíhají po domluvě se zařízením, pokyny pak pro ně nejsou závazné. Zjišťují se potřeby dětí, spolupráce s rodinou a možnosti podpory. Některé kraje fungují samy, někde MPSV komunikuje s OSPOD. 6 krajů už řeší jen poslední případy dětí v závažné situaci. Návštěva proběhla ve 13 z 22 zařízení, v dalších čtyřech je návštěva naplánována, o ostatních jsou k dispozici informace. Přednesla následující data:

- Cca 150 dětí už je přemístěno či je o přemístění rozhodnuto.
- U zhruba 21 dětí je umístění náročné, zejména v případě sourozeneckých skupin a dětí se závažným zdravotním postižením.

- Je cca 20 dětí, které OSPOD neřeší a pro které nemají plán. Předpokládá se, že budou fungovat jako doposud a žádné kroky nejsou potřebné.
- U zhruba 120 dětí, je zvažováno více variant (PP či DD se sourozenci), které jsou aktivně řešeny.
- Cca 36 dětí do tří let a 5-10 se závažnou situací, u nichž se zvažuje návrat do rodiny, širší rodina, PP, DOZP apod.

Intenzivně se vyhledávají pěstouni a vytváří se databáze pěstounů. Většina krajů aktivně spolupracují a hledají možnosti.

Co se týče zařízení, je zvažována transformace na dlouhodobou lůžkovou péči (kapacitně do 10 lůžek), sociální služby, paliativní či respitní služby, příp. DD, DOZP či ZDVOP, resp. zánik. 3 zařízení vykazují rezistenci vůči změně. Je potřeba koordinovat transformaci dle potřeb v kraji.

ÚKOL: Naplánovat schůzku ohledně DD3 v Krči (MZ, MPSV ...)

3. Představení věcných tezí nového zákona MPSV o ochraně dětí a podpoře rodin

[Věcné teze zákona](#) byly zveřejněny na webu MPSV.

D. Hovorka shrnul, že návrh zákona je připravován. Musí se dořešit některé aspekty jako např. financování služeb na celostátní i krajské úrovni a služby náhradní péče – specializace a profesionalizace pěstounské péče a úprava ústavní a ochranné péče. Úkol je předložit návrh novely zákona do konce volebního období.

Zmocněnkyně doplnila, že ministr Jurečka přislíbil intenzivní práci na návrhu zákona.

4. Komise pro posuzování náhlých úmrtí dítěte, Child Death Review Committee

T. Pemová představila kazuistiky čtyř dětí, které zemřely následkem násilí.

Proběhla diskuse o nutnosti provázání systému péče o ohrožené děti. Výbor rovněž podpořil vznik Komise pro posuzování náhlých úmrtí dítěte a terénní rodinné asistence ještě v současném volebním období).

ÚKOL: Svolat schůzku zmocněnkyně vlády pro lidská práva a ministra práce a sociálních věcí k legislativnímu řešení pro založení Komise pro posuzování náhlých úmrtí dítěte.

5. Sociální pracovníci ve školách (SOFA)

L. Felcmanová informovala, že v rámci pracovní skupiny iniciované Nadací Sirius vznikla platforma na zakotvení sociální práce na školách. V rámci novely školského zákona se jedná o zakotvení sociálního pedagoga mezi pedagogické pracovníky. Je vítána jakákoliv podpora návrhu.

6. Různé

A. Bučinská Němečková zmínila kazuistiku matky, která zemřela při domácím porodu z důvodů fungování sekty, které byla součástí. V tomto případě systém zafungoval a dítě do sekty nebylo navráceno (bylo umístěno do pěstounské péče).

Závěr

Předsedkyně z důvodu naplněného času poděkovala přítomným za účast a zasedání ukončila. Další zasedání se uskuteční v listopadu.
